

fobu[🦋] bladet

Tema: Pædagogiske læreplaner

Gammel vin på nye flasker?

Bliver de kommende styrkede pædagogiske læreplaner en gentagelse af de eksisterende eller kommer der en justering, så de danner et bedre grundlag for at anvende dem i institutionerne?

Af Anders Zorck, direktør i fobu

Hele år 2016 har stået i "læreplans" tegnet, da den nu tidligere Minister for Børn, Undervisning og Ligestilling Ellen Trane Nørby i starten af året nedsatte et Kvalitetsforum for Dagtilbud og efterfølgende en Mastergruppe og senere 6 arbejdsgrupper. Alle tre fora har haft til formål at revidere de eksisterende pædagogiske læreplaner med henblik på at udarbejde forslag til nye styrkede pædagogiske læreplaner, som vi nu afventer hvornår den nye minister vil sende i lovforslag i løbet af første halvdel af 2017.

De eksisterende læreplaner har været uændret siden 2004. fobu har fulgt ministeriets arbejdsproces tæt og derfor er dette medlemsblad dedikeret til at handle om forskellige perspektiver på leg og læring, læringsmiljøets betydning, kvalitet i det pædagogiske arbejde, samarbejdet med forældrene samt forskellige syn på de pædagogiske læreplaner.

fobu har forholdt sig til Mastergruppens rapport "Master for en styrket pædagogisk læreplan" (juni 2016) der har dannet grundlaget for de nu måske kommende nye, styrkede pædagogiske læreplaner. Den pædagogiske læreplan er en vigtig del af det faglige

fundament ude i institutionerne. Det er væsentligt, hvad der står i den i forhold til nationale krav og forventninger og hvordan man lokalt, ude i den enkelte institution, kan omsætte disse til meningsfulde sammenhænge for både bestyrelse, ledelse, pædagogiske praktikere, forældre og ikke mindst børn.

Det interessante bliver at følge arbejdsprocessen til dørs og afvente om den nye regering fastholder at fremsætte lovforslag om de reviderede pædagogiske læreplaner. Det ser sådan ud når man læser regeringsgrundlaget, omvendt står der desværre meget lidt om daginstitutionsområdet. I fobu har vi selvstændig høringsret i forhold til det forventede lovforslag om de reviderede læreplaner. En ret, som vi vil anvende med respekt for kerneopgaven og med fokus på at bidrage til udvikling og støtte af det gode børne- og ungeinstitutionsliv. Med andre ord handler det om at sikre, at de nye styrkede pædagogiske læreplaner ikke ender med at blive gammel vin på nye flasker.

Artiklerne i dette blad kommer med indspark til diskussioner og arbejdsprocesser ude i institutionerne, i forbindelse med institutionernes kommende arbejde med at revidere

egne pædagogiske læreplaner. Læs hvad vi i fobu mener om Mastergruppens rapport, og om betydningen af høj kvalitets-læringsmiljøer. Vi har spurgt fire institutioner om deres konkrete arbejde med de pædagogiske læreplaner - og vi fortæller om rammesætning af børns leg og læring samt samarbejdet med forældrene om de pædagogiske læreplaner. Læs også, hvordan det gik til læreplans workshop i fobu og om hvordan vi præsenterer læreplaner i vores dokumentationsplatform. Vi håber at I vil blive inspireret i forhold til at udvikle de pædagogiske læringsmiljøer til glæde for børnenes udvikling, trivsel og fællesskaber. God læselyst!

Udvikler og støtter det gode børne- og ungeinstitutionsliv

Udgiver:

fobu, Enghavevej 31, 1., 1674 København V

Kolofon

Oplag:
500 stk

Annoncekontakt:
Heine Frost Bøgsted
hb@fobu.dk, 3326 5672

Redaktion:
Else Fergo, Dorthe Filtenborg Merot,
og Anders Zorck

Layout og grafik:
Heine Frost Bøgsted

Fotografer:
Arkiv, Heine Frost Bøgsted, Dorthe Filtenborg
Merot, Else Fergo, Børnehaven Svend-Åge.

Bladet udkommer 2 gange årligt - i maj og december, og udsendes til medlemmer af fobu.

Ekstra eksemplarer kan bestilles på
info@fobu.dk. Du kan også downloade det direkte på www.fobu.dk.

Styrkede pædagogiske læreplaner

Ministeret for Børn, Undervisning og Ligestilling har i 2016 arbejdet med en (handle) plan for revision og styrkelse af de eksisterende pædagogiske læreplaner. Hvad er den historiske baggrund når, vi taler pædagogisk pasning og udvikling af børn i dagtilbud? Og hvor er vi i dag på vej hen med de pædagogiske læreplaner?

Af pædagogisk konsulent Dorthe Filtenborg Merot, fobu

Fra pasning til udvikling af børn

At drage omsorg, passe og udvikle børn udenfor hjemmet er ikke nogen ny opfindelse. Faktisk kan vi her i Danmark prale af at være et af de lande i verden med den ældste tradition og kultur indenfor "pasning af børn" udenfor hjemmet. Asylter, legestuer, dagplejere, børnehaver og daginstitutioner går helt tilbage til sidste halvdel af 1800-tallet. På en DPU Konference i juni 2016 gennemgik forskeren Søs Bayer en historisk oversigt hvor, hun beskrev fire perioder med hver sin pædagogiske trend:

- Fra ca. 1870 – ca. 1905: Favnende Fruentimere med fx Fru Hedevid Bagger - en lokal kvinde med et stort hjerte for kvarterets børn som, hun drog omsorg for og "pædagogisk passede" i en lejlighed i Københavns Nordvest-kvarter.
- Fra ca. 1920 - ca. 1945: Modige damer med fx Maria Montessori, der gav pasning af børn et kvalificeret "løft" og formulerede klare mål for pædagogisk indhold.
- Fra ca. 1965 - ca.1985: Politiske pædagoger med faglige voksne omkring børnene og klare politiske holdninger, som det pædagogiske arbejde blev baseret på.
- Fra ca. 1995 - ca. 2015: Myndige meningsdannere med kvalificerede, pædagogiske voksne ansat i dagtilbud hvor, autoritet og faglighed spillede en væsentlig rolle.

Den pædagogiske pasnings- og udviklingsmæssige rolle for "faglige" voksne omkring børn har udviklet sig markant, hvor vi er gået fra den lokale borger over den ufaglærte voksen til den uddannede, faglærte pædagogiske ansatte i et dagtilbud.

De pædagogiske læreplaners betydning

Hvis man skal komme med en tilføjelse til det beskrevne historiske overblik i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner, kan man sige, at fra 2004 og frem til i dag, er der fokus på professionelle praktikere. De oprindelige – og i skrivende stund eksisterende - pædagogiske læreplaner blev indført ved lov i august 2004, og med dem kom der formaliserede krav til dagtilbuddets ansatte om at formulere en faglig intention og et grundlag (med udgangspunkt i seks temaer) samt at dokumentere og evaluere den pædagogiske praksis. På den måde blev den pædagogiske rolle og funktion i høj grad professionaliseret. Nu var det ikke længere "nok" at være favnende, modig, politisk - eller have en mening. Nu blev der stillet lovmæssige krav og forventninger indenfor udmøntede mål og rammer, der skal kunne måles, dokumenteres og evalueres. I forhold til læringsbegrebet er der sket et skift hennimod, at fokus nu er på målrettede indsatser med udvikling af barnet som omdrejningspunkt. Barnet skal grundlæggende passes (gives omsorg, nærvær og tryghed), men det skal også lære noget, og det skal udvikles.

Vejen til nye styrkede pædagogiske læreplaner

Der er sket rigtig meget på det pædagogiske område de sidste ca. 20 år. Nogle vil endda sige, at der er sket for meget, så det kan være vanskeligt at følge med i de respektive institutioner og få implementeret alle de tiltag, projekter, bekendtgørelser m.m., der præsenteres af politikerne. Hvis

vi ser på følgende oversigt over de krav, der er kommet fra politisk side, vidner det om, at institutionerne og det pædagogiske personale skal være omstillingsparate og have et solidt fagligt fundament at arbejde ud fra.

Status er, at der med den igangsatte revision af de eksisterende pædagogiske læreplaner påtænkes ved ny lovgivning at indføre styrkede pædagogiske læreplaner med evt. tværgående pædagogiske mål for læringsmiljøet, øget fokus på udsatte børn, stærkere samarbejde med forældrene samt mere målrettet evalueringsarbejde.

Politiske tiltag vedr. pædagogiske læreplaner (siden 2000):

2000 - 2002: KID projekt (Kvalitet i dagtilbud)

2004: De pædagogiske læreplaner indføres

2006: BMV (Børne Miljø Vurdering) indføres

2007: Dagtilbudsloven indføres

2011 - 2013: Task force vedr. Fremtidens Dagtilbud nedsættes

2013 - 2017: Udviklingsprojektet Fremtidens Dagtilbud besluttet

2016:

Minister Ellen Trane Nørby iværksætter handleplan for revision af eksisterende pædagogiske læreplaner og eventuelle nationale læringsmål
Februar - Maj: Mastergruppe nedsættes
April - September: Postkasse (i ministeriet) åbnes for ansatte i dagtilbud ift. kommentarer, forslag m.m. ifm. Mastergruppens udsendte rapport (grundlag)

Juni - oktober: Arbejdsgrupper (én for hvert læreplanstema) nedsættes

Oktober - december: Vurdering af gruppernes arbejde med henblik på evt. kommende lovforslag

Skarp rapport har fat i den lange ende

I fobu har vi nærlæst ministeriets Mastergruppe rapport "Master for en styrket pædagogisk læreplan" (juni 2016) som lægger fundamentet for en revision af de nuværende læreplaner. Det er kompetent og opløftende læsning, men vi savner et par enkelte vigtige perspektiver.

Af Anders Zorck, direktør i fobu

Vores samfund, politiske landskab og forskning er alle dynamiske områder i løbende forandring. Derfor kan det være tankevækkende, at de pædagogiske læreplaner har været uberørt i over et årti. Vi sætter alle sammen pris på at have ro og fred omkring pædagogiske og organisationsmæssige rammer i institutionerne. Men vi må også konstatere, at viden, forventninger, krav og behov rykker sig, og det derfor giver rigtig god mening at tage læreplanerne op til evaluering. Evaluering er i det hele taget en praksis, der bør sættes mere fokus på, ikke bare i forhold til læreplanerne, men også med større naturlighed ude i institutionerne. Selve evalueringskulturen bør styrkes, og derfor hilser vi dette budskab velkomment i rapporten.

Opmærksomhed på læringsmiljøer

Mastergruppens opgave har været at foreslå, hvordan den pædagogiske læreplan kan styrkes, så den i højere grad bliver et brugbart redskab i udviklingen af den pædagogiske praksis. Den udpeger få, men brede læringsmål, som giver retning med plads til lokal udfoldelse. Der er taget afsæt i FN's børnekonvention, det gode børneliv, læring, læringsmiljøer, børnefællesskaber, dannelse, legens betydning, forældresamarbejde, børn i udsatte positioner og sammenhæng (overgange) i børns liv.

Det er alle centrale elementer, som kommenteres seriøst og velbegrunderet i rapporten. Vi bifalder et styrket fokus på læringsmiljøernes betydning og en anbefaling af at de bruges som fundament for tværgående læringsmål. Vi bakker også op om forslaget til øget

opmærksomhed på barnets dannelse og mulighed for deltagelse i demokratiske sammenhænge. Ikke mindst er vi rigtig glade for, at leg får en tiltrængt større betydning, som afspejlet i rapporten.

Leg og læring som hinandens forudsætninger

Der har alt for længe været en ideologisk kamp om, hvorvidt det ene eller det andet var det vigtigste. Derfor er det positivt at læse, at leg og læring ikke ses som hinandens modsætninger, men hinandens forudsætninger. Det, at være barn, har en værdi i sig selv og barnets ret til indflydelse og medbestemmelse i sin institution italesættes som værdifuldt og noget, det pædagogiske personale skal have fokus på. Det er helt i tråd med de værdier, vi værner om i fobu, og det er positivt at se dem talt op politisk.

Fokus på forældresamarbejdet – hvor er bestyrelserne?

Rapporten peger på, at institutionernes forældresamarbejde er af afgørende betydning og bør prioriteres højt. Ikke kun i det overordnede arbejde i (forældre)bestyrelserne, men også i den daglige kontakt og dialog. Et fokus på forældresamarbejdet - og hele den demokratiske indflydelse - er hjerteblod for selvejet, men vi savner et eksplicit fokus på bestyrelserne. De bliver ikke nævnt med tydelighed og rapporten taler kun om forældrebestyrelser i kommunale institutioner. Hvor er selvejersperspektivet? Det er netop i de selvejende institutioner at (forældrelige) funda-

Knæk søjlerne

Forskning har påvist, at dagtilbud af høj kvalitet gør en livsvarig positiv forskel for børn. I særdeleshed for udsatte børn. Det er et faktum, som rapporten tackler i forhold til de udfordringer EVA (Evalueringsinstituttet) har påvist i sine undersøgelser omkring institutioners arbejde med de eksisterende pædagogiske læreplaner. De viser, at børn i udsatte positioner ikke tilstrækkeligt tænkes ind i hverken teori eller praksis og at der generelt er for meget fokus på aktiviteter fremfor læringsmiljøer. Det er i tråd med hele problematikken omkring "søjletænkning", hvor nogle institutioner arbejder meget skematisk afgrænset og temaopdelt i stedet for i sammenhænge. I fobu taler vi for, at man kigger på helheder og større perspektiver med et tværfagligt og sammenhængende perspektiv ift. pædagogik og læring. Vi er også enige i rapportens vurdering af (faglig) ledelse som afgørende for udviklingen af gode læringsmiljøer.

Læreplaner som værktøj

Mastergruppens målsætning er at gøre læreplanerne til et meningsfyldt, pædagogisk redskab der understøtter ledelsens og det pædagogiske personales arbejde med at skabe gode læringsmiljøer. Sigtet er, at læreplanerne bliver et værktøj til faglig ledelse og at de kan bidrage til en fælles forståelse af det pædagogiske værdigrundlag i institutionen. Fremtidens styrkede læreplaner vil være genstand for en evalueringskultur, som bidrager til at skærpe fokus på kerneopgaven: barnets alsidige trivsel, læring og udvikling.

Savnes: fokus på kreativitet

I starten af rapporten italesættes generelt at kreativitet er et vigtigt element i børnenes udvikling. Og fra forskningen på området ved vi, at kreativitet i bred forstand mangler fokus i daginstitutionerne. Imidlertid forsvinder begrebet kreativitet i resten af rapporten. Kreativitet er aldrig mere sprudlende og stærk end når, vi er børn. Ved at understøtte kreativitet strømmer den ikke bare gennem fantasifulde tegninger som eksempler på produkter, men udvikler nysgerrighed, lysten til at eksperimentere og skabelsen af selvværd og identitet, der alt sammen er forbudnet med de skabende processer. Kreativitet og dens udfoldelsesmuligheder er forudsætninger for børns udvikling og et godt børneliv. Det har fortjent mere spaltepads i en rapport, der baner vejen for de læreplaner, som indenfor nær fremtid kan være med til at forme næste generation. Sammenfattende er Mastergruppens rapport et godt, fagligt afsæt for de forhåbentligt kommende styrkede pædagogiske læreplaner.

Announce

Forbindingskassen.dk – meget mere end blot et plaster på såret!

Førstehjælpskurser for børneinstitutioner

Praktisk undervisning med særligt fokus på børnerelateret førstehjælp, max 16 deltagere, e-kursusbevis fra Dansk Førstehjælps Råd. Afholdes på Jeres adresse af erfarne førstehjælpsinstruktører, alle ugens dage i tidsrummet 0800-2100, 50 uger om året.

6-timers grundkursus i førstehjælp for børneinstitutioner

Normalpris 10.000 kr + moms, **spar 25%** KUN 7.500 kr + moms

3-timers repetitionskursus i førstehjælp for børneinstitutioner

Normalpris 5.000 kr + moms, **spar 25%** KUN 3.750 kr + moms

Hjertestarter til både børn og voksne

Hjertestarter m/vægholder, first aid kit, grønt AED-skilt og taske

Normalpris 15.000 kr + moms, **spar 20%** KUN 12.000 kr + moms

Hjertestarter m/udendørskabinet, first aid kit, grønt AED-skilt og taske

Udendørskabinet med varme og LED-lys så alle kan få adgang til hjertestarteren

Normalpris 20.000 kr + moms, **spar 20%** KUN 16.000 kr + moms

Send Jeres bestilling på mail til info@forbindingskassen.dk senest d.15.12.2016, og spar tusindvis af kroner!

FOBU samarbejder med Forbindingskassen.dk for at få sikkerheden i top i danske børneinstitutioner. Vi tilbyder førstehjælpsudstyr, førstehjælpskurser og hjertestartere til fordelagtige priser til FOBUs medlemsinstitutioner, og vi har stor erfaring med at skaffe fondsstøtte til at dække Jeres udgifter ved indkøb af kurser og hjertestartere.

Forbindingskassen.dk

info@forbindingskassen.dk

tlf. 21137613

Samarbejdet med forældrene om de pædagogiske læreplaner

Den pædagogiske læreplan i institutionen lægger op til et samarbejde mellem barnets primære og sekundære omsorgs- og udviklingspersoner, det vil sige hhv. forældrene og det pædagogiske personale. Samarbejdet handler om en gensidig forståelse og implementering af de nationale lovkrav omkring læreplanerne i institutionen. Men hvordan samarbejder man i praksis, og hvilken betydning har det egentlig for barnets trivsel og udvikling?

Af pædagogisk konsulent Dorthe Filtenborg Merot, fobu

Pædagogik i udvikling

Pædagogik er et begreb og et fagområde, man kontinuerligt igennem årene har beholdt sig til i de danske dagtilbud, og bla. uddannelsen til pædagog forandrer sig indholdsmæssigt hele tiden. Siden starten af 1990'erne har pædagoguddannelsen ændret form, indhold og titel adskillige gange. Allerede dengang begyndte man at interessere sig mere målrettet for læringsbegrebet i relation til pædagogisk arbejde med (små)

børn. Der kom bl.a. tydeligere fokus på en mere formaliseret tænkning med mål og planer for handling (handleplaner). Og i 2004 kom så de pædagogiske læreplaner med nationale krav til institutionerne.

Ude i den enkelte, lokale institution skal man kunne forstå og se sig selv i forhold til de nationale lovkrav. Forståelsen er afsætt, når der skal formuleres indhold, opgaver og roller for både de primære (forældre) og sekundære (pædagogiske ansatte) voksne omkring bør-

nene. Og det gælder både det praktiske og teoretiske arbejde. Det er også her, at det vigtige forældresamarbejde kommer i spil - og forudsætter at begge parter vil og gør en forskel.

“Ude i den enkelte, lokale institution skal man kunne forstå og se sig selv i forhold til de nationale lovkrav”

Det vigtige forældresamarbejde

I ministeriets rapport “Master for en styrket pædagogisk læreplan” (juni 2016) præciseres det, at institutionens samarbejde med forældrene omkring de pædagogiske læreplaners teori og praksis er uhyre vigtig for barnets muligheder for at trives, lære og udvikle sig. Forældrene har det primære ansvar for de tre nævnte områder, men har også et ansvar for barnets dannelse, der refererer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager og medskaber kan forankre værdier og viden i sin egen personlighed og identitet.

Dannelsen skal foregå i hjemmet, men også i barnets institution. Samarbejdet handler både om den formelle kompetence som forældrene har fx via bestyrelsesarbejdet samt det mere uformelle samarbejde i dagligdagen. Det er ledelsen og personalet, der har

ansvar for at inddrage forældrene og præsentere institutionens grundlæggende pædagogiske overvejelser, faglige intentioner, barnesyn, konkrete tiltag osv., der alt sammen udgør bagtæppet for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan. Med andre ord skal institutionen og forældrene – både i den formelle og mere uformelle relation – indgå et gensidigt, forpligtende samarbejde omkring tilblivelse, fastholdelse, implementering, praksis samt synliggørelse og evaluering af den pædagogiske læreplan. Samarbejdet er til tider komplekst og består ikke "kun" af verbal kommunikation (både formelt og uformelt), men også af fælles arbejdsprocesser, strategier, handleplaner og ofte behårdt arbejde henimod opfyldelse af de fælles forventninger og mål.

Forældresamarbejde i praksis

Da arbejdet med de pædagogiske læreplaner har en høj grad af lokal metodefrihed ser man også mange forskellige modeller, metoder og praksisser ift. fx samarbejdet med forældrene på både det overordnede (bestyrelses) plan samt i dagligdagen omkring børnene. Hver institution har deres egen faglige intention, tilgang og måde at samarbejde med forældre på.

Børnehaven Svend-Åge – et eksempel

Som eksempel har den selvejende institution Børnehaven Svend-Åge i Århus (med 40 børn, 80 forældre, 1 leder, 4 pædagoger og 2 medhjælpere) udarbejdet en plan for pædagogisk virke herunder en pædagogisk læreplan, der sætter det gode forældresamarbejde centralt. Heri tænkes både forældresamarbejdet med bestyrelsens fem medlemmer, som vælges af og blandt forældrene samt i dagligdagen med børnene ift. aflevering, afhentning, pædagogisk praksis, traditioner m.m. Institutionen ved af erfaring, at samarbejde mellem institution og forældre virker.

Forældresamarbejdets grundsten:

- Forældres sammenhold, tillid og hjælpsomhed omkring børn giver sammenhold, tillid og hjælpsomhed mellem børn
- Det smitter af på børnene når, forældre viser, at de kan lide at være sammen med institutionens personale og de andre forældre

- Samarbejde mellem forældre og institution skaber rum til at dele undren, bekymringer, holdninger osv. med hinanden
- Eventuelle konflikter, udfordringer, usikkerhed eller problemstillinger tackles bedst, når forældrene kender personalet, hinanden – og hinandens børn

Det gode forældresamarbejde kommer ikke af sig selv, men kræver et skarpt blik på værdier, organisering og faglighed samt en gensidig intention hos personale og forældre om, at det skal lykkes. Bestyrelsen i institutionen er optaget af forældrefællesskaber ud fra tesen om, at gode forældrefællesskaber skaber gode børnefællesskaber.

"Gode forældrefællesskaber skaber gode børnefællesskaber"

Til eksempel inviterer bestyrelsen årligt til 3-4 fællesspisninger i institutionen for alle børn, deres søskende og forældre uden deltagelse fra ledelse eller øvrigt pædagogisk personale. Børnehavens plan for pædagogisk virke og selve den pædagogiske læreplan understøtter arrangementet omkring fællesspisningen. I Børnehaven Svend-Åge har man besluttet, at de tre første temaer i læreplanen er grundlæggende og at disse indgår i al pædagogisk praksis, herunder samarbejdet med forældrene. Det drejer sig om tema 1 (barnets alsidige personlighedsudvikling), tema 2 (sociale kompetencer) og tema 3 (sprog). Ud fra hvert tema – hermed også de tre grundlæggende temaer – har institutionen formuleret "mål" og "vi når målet ved hjælp af" samt "eksempler fra hverdagen" (dvs. handling).

Forældrene generelt, men bestyrelsen specifikt, inddrages og gøres til medskabere og samarbejdspartnere i både processen med at udforme, vedligeholde, praktisere, dokumentere og ikke mindst evaluere læreplanen. Én gang om året drøfter bestyrelsen principperne for arbejdet med læreplanen ud fra institutionens behov, praksis og udvikling.

Institutionen og forældrene

I Svend-Åge prioriteres de årlige formelle forældremøder højt. Her er forældregruppen samlet og kan få belyst forskellige emner, få spændende input, pædagogisk viden m.m. Institutionen holdt på et tidspunkt et tematiseret forældremøde med overskriften "Hvordan kan man som forældre understøtte de gode børnerelationer?". Omdrejningspunktet for oplægget var tema 1 og tema 2 i de pædagogiske læreplaner samt viden fra forsker i mobning, Helle Rabøl Hansen, der siger, at "god trivsel i børnehøjde handler om, at det, forældre gør for fællesskabet, er det bedste, de kan gøre for deres eget barn". Et interessant og tankevækkende perspektiv med fokus på at hvis man som forældre bidrager aktivt til fællesskabet, så har det en positiv, afsmittende effekt ift. barnets trivsel.

I Svend-Åge opleves en mærkbar og synlig effekt af et fokuseret og målrettet perspektiv omkring forældresamarbejdet, hvor den pædagogiske læreplan spiller en vigtig rolle. Hverken det pædagogiske personale eller forældrene er i tvivl om, at deres gensidige, forpligtende og anerkendende samarbejde har en afgørende og positiv effekt på børnenes trivsel.

Workshop om de styrkede pædagogiske læreplaner

12 år efter de nuværende pædagogiske læreplaner blev implementeret, har Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling iværksat en revision af læreplanerne. Hvad ved vi på nuværende tidspunkt om arbejdet med revision af læreplanerne?

Af kommunikationsmedarbejder Else Fergo, fobu

Spørgsmålene var kick-off for fobus workshop onsdag d. 30. august 2016 i København hvor oplægsholder var pædagogisk konsulent Dorthe Filtenborg Merot fra fobu. Hun guidede på to timer deltagerne sikkert frem mod et opdateret overblik over den make-over der efter al sandsynlighed er på vej ift. de pædagogiske læreplaner.

Dorthe sidder selv i en af de nedsatte 6 arbejdsgrupper sammen med både praktikere og videnskfolk.

Workshoppens dagsprogram blev præsenteret og lagde ud med et vue over pædagogiske læreplaner historisk, internationalt, nationalt og lokalt. Dorthe fortalte, at den eksisterende pædagogiske læreplan historisk blev til ved en meget hurtig politisk proces med seks temaer til følge, der stikker lidt ud

i forskellige retninger. Siden hen har nogle af temaerne givet anledning til en bred fortolkning ude i institutionerne. Eksempelvis er "naturfænomener" indenfor tema 5 (Naturen og naturfænomener) en overskrift, der kan være vanskelig at beskrive læringsmål ud fra.

Nu er der for første gang en revision, og det er særligt en styrkelse af de pædagogiske læreplaner, ministeriet har som intention. Der arbejdes med at fastholde de eksisterende seks temaer, men de skal revideres og nytænkes. Intet, understregede Dorthe, er dog besluttet ved lov endnu, men der er stillet i udsigt, at de eventuelle ændringer skal have betydning for dagtilbuddenes teoretiske og praktiske pædagogik omkring de pædagogiske læreplaner.

Workshopdeltagerne fik indblik i, hvad der er på bordet pt., og hvad den politiske temperatur er. Her er den vigtigste indikation den rapport som ministeriets Mastergruppe har udarbejdet. Den peger på 4 fundamentale områder:

Mastergruppens anbefalinger til den kommende pædagogiske læreplan:

1. Øget fælles forståelse af det pædagogiske grundlag
2. Bedre og tydeligere evalueringspraksis
3. Ramme omkring udformningen af læreplanerne
4. Præcisering af brede, tværgående mål for læringsmiljøet

Dorthe kunne også fortælle, at meget tyder på en kommende skærpet opmærksomhed

på læringsmiljøer (rummenes indretning og brug) samt faglig ledelse som modvægt til administrativ ledelse. Fremtidens institutionsledere skal i højere grad sparre og være proces- og projektorienterede med faglig ledelse som omdrejningspunkt.

Derudover er der lagt op til endnu mere opmærksomhed på børn i udsatte positioner, på forældreinddragelse og samarbejde – og på børns rettigheder og spor, der blandt andet handler om børns medbestemmelse og motivation.

”Jeg synes jo allerede vi har afsæet i børnenes spor, og at det er afspejlet i rummenes indretning”, kommenterede en kursist. Det nye er nok, at man i højere grad skal beskrive hvordan indretningen og læringsmiljøet bidrager til målsætninger ift. børnenes leg og udvikling, mente Dorthe, og påpegede at der sandsynligvis vil komme vægt på mere præcis kompetencebeskrivelse i det hele taget - også afspejlet i præsentation og rekruttering af medarbejdere.

Efter en pause i workshoppen var legens betydning og barnets rettigheder på programmet. Diskussionen faldt på struktureret kontra fri leg.

”Det handler altså ikke om at vi gerne vil sidde og drikke kaffe i fred, men det er enormt vigtigt at give børnene plads til fri leg”, lød et indspark: ”De skal have rum til at øve sig, til selv at organisere og interagere. Men vi skal selvfølgelig observere og de skal kunne komme til os, når de har brug for det”.

”De stærkeste og bedste minder fra min egen barndom er netop den fri leg”, supplerede en anden, ”Jeg synes ikke man skal overvåge børn hele tiden. De har også ret til privatliv, men de skal selvfølgelig have muligheden for at hente en voksen”.

Den fri leg skal formentlig have mere gennemtænkte rammer som bedre faciliterer læring og udvikling, og det er her rummenes indretning og brug vil komme i fokus, mente Dorthe.

Fokus på evaluering

”Har ministeriet og forskerne ret i at vi ikke er gode nok til evaluering ude i institutionerne?” blev kursisterne spurgt. De fleste nikkede, og en kommenterede at: ”I vores institution har vi skriftlig evaluering, men det er meget i referatform og så er det som om det bare

forsvinder bagefter. Jeg savner, at det bliver mere levende og sammenhængende”.

De kommende krav vil gå i retning af større skriftlighed ift. evaluering, forudser Dorthe. Muligvis vil der også komme en langt mere integreret brug af de pædagogiske læreplaner, som måske på sigt vil indgå naturligt i de fleste møder i institutionen.

”Det skal være ligeså naturligt at evaluere som at dokumentere”

Den 25. oktober afholdt fobu workshoppen 2. dag med fokus på netop evaluering. Ved workshoppen afslutning var der en stemning af at være kommet godt omkring emnet og have fået et brugbart indblik i ministeriets tænkning, den politiske puls – og et varsel om hvad man som institution skal klæde sig på til i det kommende år. Deltagerne havde fået et lille læreplans-forspring og kunne bedre oplyst gå hjem og finpudse årshjul og planer med blik for de måske kommende ændringer.

Og der er også stadig mulighed for at have indflydelse på den endelige udformning.

fobu har høringsret og holder et vågent øje med revisionen set fra selveje og privat perspektiv. Dorthe opfordrede alle til at henvende sig til fobu med gode ideer, konkrete forslag, kommentarer osv. der kan bringes videre i den igangværende proces og til ministeriet.

Efter workshoppen afslutning fik Dorthe lejlighed til at reflektere over status, og hvordan hun overordnet ser revideringen af de pædagogiske læreplaner?

”Grundlæggende er det en god ide, og det som Mastergruppen har fremlagt i sin rapport, ser lovende ud. Forslagene støtter godt op om det der har haltet lidt, fx formuleringer og krav som har været for abstrakte eller upræcise til rigtig at kunne understøtte hverdagen og pædagogikken. Evalueringsdelen har sandsynligvis også været en udfordring i mange institutioner, så det er positivt, at der kommer fokus på en større helhed. Endelig kommer der meget mere blik for legens betydning og for barnets spor. På den måde afspejler reviderede læreplanstemaer også et opdateret barnesyn, i tråd med hvor vi er i dag”.

Tre institutioners arbejde med de pædagogiske læreplaner

De pædagogiske læreplaner har allerede levet et mangfoldigt liv ude omkring i landet, hvor de forskellige fortolkninger og kombinationer er med til at give institutionerne deres særlige præg, med en rød tråd af faglighed og opmærksomhed i arbejdet med og omkring børnene. Vi har spurgt tre institutioner om, hvordan de arbejder med læreplanerne – særligt læreplanstema 6 (kulturelle udtryksformer og værdier) i netop deres institution, om sammenhængen mellem leg og læring, forældrenes rolle samt ønsker for læreplanstemaer i fremtiden.

Af kommunikationsmedarbejder Else Fergo, fobu

Børnegården Sct. Anna (pædagogisk leder Anja Fagernæs)

Selvejende dagtilbud i Aarhus midtby med en vuggestueafdeling (52 børn) og en børnehaveafdeling (66 børn) der arbejder efter konceptet Resultatbaseret styring. Læreplanstemaerne evalueres hvert 2. år i personalegrupperne, og bestyrelsen godkender de mål, der er sat. I kommunen udarbejdes hvert 2. år en "Kvalitetsrapport", som følger op på resultater de forløbne to år. I en "Kvalitetssamtale" mellem repræsentanter fra kommunens børn & unge afdeling, dagtilbuddets bestyrelsesformand, ledelse og tillidsrepræsentanter gøres status for dagtilbuddets resultater og der sættes mål for de kommende to år. I samtalen drøftes bl.a. arbejdet med læreplanstemaerne og om man når de opsatte mål.

Garnison Sogns Menighedsbørnehave (leder Henrik Kjeldstrøm)

Privat børnehave centralt i København med 44 børn. Institutionen tager afsæt i et pædagogisk årshjul, hvor de med aktiviteter og traditioner arbejder med de enkelte pædagogiske læreplanstemaer. En skærm i entreen informerer alle med billeder fra projekter og hverdag, men ellers har børnene en analog hverdag, hvor digitale medier er slukket mellem kl. 9 og 16 for at prioritere leg og nærhed. Læreplanstemaerne bliver drøftet og evalueret ved daglige morgenmøder og månedlige personalemøder, samt til bestyrelsesmøder hver 2. eller 3. måned. Efter privatisering i 2013 får institutionen tilsynsbesøg fra kommunen flere gange om året, (mod tilsyn en gang på fem år i selvejeregii). De har fået stillet krav om, at arbejde mere struktureret med læreplanstemaerne og har vha. pædagogiske årshjul fået bedre overblik over måden at arbejde med dem.

Valdes Børnehus (pædagog Linda Frandsen)

Selvejende integreret Vesterbro-institution (vuggestue og en udflytterbørnehave i Brønshøj). Plads til 48 børn i børnehaven. Arbejdet med de pædagogiske lærerplaner er inspireret af Gladsaxe Kommunes metode; DAP (dokumentation-af-pædagogiske-læreplaner). Børnehaven holder til på en nedlagt skole hvor også andre udflytterbørnehaver har grupper. Det giver plads og mulighed for at inddrage eksterne kompetencer. Valdes Børnehus er en "ung" institution (ca. 2 år) med et personale der stadig er på vej til at finde en større fælles faglig platform. Lærerplanerne diskuteres på personalemøder, fyraftensmøder, forældre- og bestyrelsesmøder.

Resultatbaseret Styring i Børnegården Sct. Anna

Indtil for to år siden bestod Børnegården Sct. Annas læreplanstemaer af en formålsbeskrivelse samt tre mål inden for hvert læreplanstema, men så begyndte de at arbejde med modellen "Resultatbaseret styring" for at blive bedre til at evaluere og dokumentere det pædagogiske arbejde. Nu oplever institutionen i højere grad at kunne dykke ned i, hvordan de arbejder pædagogisk med målene samt hvilke resultater og effekter de vil få ud af det, forklarer pædagogisk leder Anja Fagernæs. Det har gjort læreplanstemaerne mere nærværende for medarbejderne og nemmere at evaluere på, fortæller hun.

Modellen begynder med at definere, hvilke effekter man gerne vil have ud af arbejdet med det pågældende læreplanstema. Konkret spørger man sig selv:

- Hvad er det for nogle unge mennesker, vi gerne vil møde om 15 år?
- Hvilke værdier vil vi gerne være med til at danne dem ind i?

"Vi opsatte langsigtede mål og definerede, hvad vi skulle nå inden vi sendte børnene videre i henholdsvis børnehave og skole og hvilke delmål vi skulle nå undervejs", fortæller Anja. "Næste skridt var, at få sat ord på, hvilke pædagogiske aktiviteter der kunne understøtte målene. Til sidst beskrev vi, hvilke ressourcer vi havde til rådighed: havde vi særlig viden på området? En bestemt måde at organisere os på? Modellen skal forstås

baglæns (hvorfor?) og implementeres forlæns (hvordan?). Hvis vi gør X sker Y fordi Z."

Modellen har formet institutionens læreplanstemaer, som fx i læreplanstema 6: Kulturelle udtryksformer og værdier.

"Barnets opfattelse af verden, andre mennesker og egne muligheder og potentialer udvikles og styrkes i mødet med et bredt spektrum af kulturelle udtryksformer. Kulturelle udtryksformer er ikke kun kunstneriske og kreative, men også den måde vi omgås hinanden på.

I vuggestuen introduceres børnene til mangfoldige udtryksformer som musik, sang, malning, ler, besøg på kunstmuseum, naturen, mad osv. Alt sammen noget, der er med til at pirre og udfordre børnenes nysgerrighed. Vi lægger også stor vægt på den etiske dimension i kulturelle udtryksformer og værdier. Dvs. den måde, hvorpå man møder sin omverden og hvordan omverdenen møder den enkelte - altså omgangsformer, traditioner, værdier og normer.

Mål:

1. Børnene skal lære om vuggestuens- og om danske traditioner.
2. Børnene skal tilbydes muligheder for at udfolde sig kreativt og gennem glæden ved at skabe, styrke deres kendskab til kulturelle udtryksformer og værdier.
3. Børnene skal inspireres til nysgerrighed over for forskelligheder og udvikle respekt for andre kulturer."

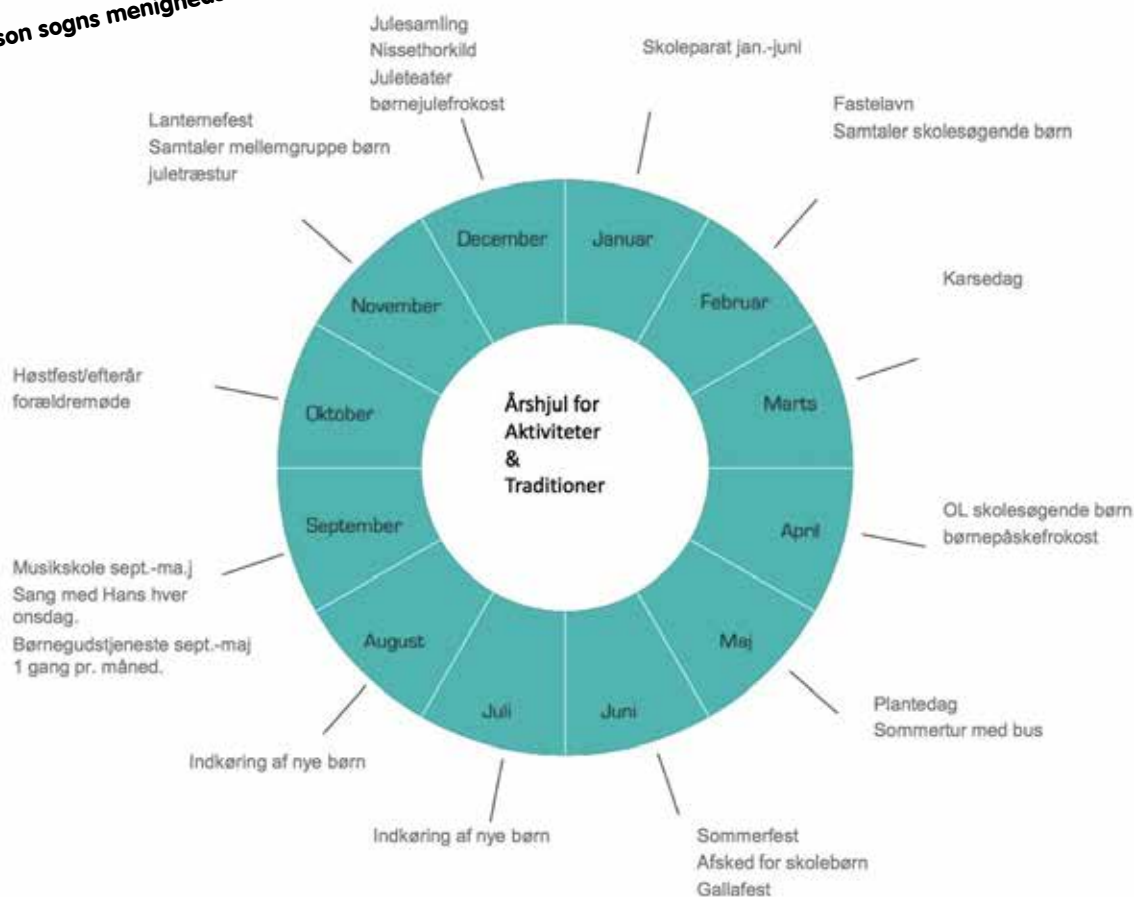
Herudover listes institutionens ressourcer, aktiviteter, umiddelbare resultater og langsigtede resultater.

Kulturelle udtryksformer og værdier i Garnisons Sogns Menighedsbørnehave

I Garnisons Sogns Menighedsbørnehave er traditioner og ritualer et vigtigt omdrejningspunkt. På hjemmesiden kan man hente institutionens årshjul og følge med i, hvilke begivenheder der er på vej; det kan fx være en uges maleskole med en kunstner, hvor der arbejdes med maleteknikker. Forløbet munder ud i en fernisering. Og i november er der fx altid lanternefest, hvor børnene maler og dekorerer deres egen lanterne i ugen op til en stor fest med forældrene.

"Vi har valgt legen og venskaberne med børnene som overordnet kendingmærke og fokusområde for vores børnehave", fortæller leder Henrik Kjeldstrøm. Ved at sætte læreplanstemaerne ind i de traditionsrige aktiviteter, kommer der fokus på identitet og relationer. Det er afsat for bl.a. at styrke børnenes sociale kompetencer.

Årshjul fra Garrison sogns menighedsbørnehave

DAP - Dokumentation Af Pædagogiske læreplaner i Valdes Børnehus

I Valdes Børnehus forklarer pædagog Linda Frandsen, at de arbejder efter DAP-modellen med afsæt i 3 skemaer og 6 overordnede læringsmål (som afspejler læreplanstemaerne):

Skema 1: Handler om det overordnede tema: hvad har vi valgt? hvorfor har vi valgt det? hvordan vil vi arbejde med det? hvilke tegn ønsker vi at se hos børnene? osv. Skemaet udfyldes før arbejdet med det valgte tema.

Skema 2: Skemaet udfyldes løbende. Her skrives hvad pædagogen ser, hvad børnene fortæller i løbet af dagen, hvilke tegn de ser og hvad man kan arbejde med i fremtiden.

Skema 3: Evalueringskemaet der bruges, når temaet er slut med spørgsmål som: Hvad gjorde vi? Hvordan reagerede børnene? Hvad kan vi gøre bedre? I dette skema bliver der kigget på både skema 1 (mål) og på skema 2 (hvad har børnene lært?).

1. De 6 overordnede læringsmål er:
2. Personlige og sociale kompetencer
3. Udvikle sproget og kommunikative færdigheder
4. Stifte bekendtskab med og tilegne sig viden om kultur
5. Stifte bekendtskab med og tilegne sig viden om natur
6. Det praktisk musiske
7. Krop og bevægelse

Målsætningen for kulturelle udtryksformer og kultur er at:

"Barnet skal lære de gamle kendte børnesange og de gode gamle eventyr. Barnet skal gennem leg kunne demonstrere kendskab til familie, køkken og skovtur. Barnet skal her gerne få et kendskab til at der findes børn i andre lande som lever anderledes. Barnet skal også præsenteres for de forskellige traditioner i Danmark såsom jul, fastelavn, påske og halloween.

Hvor er forældrene ift. de pædagogiske læreplanstemaer?

Linda: "Vi har en tendens til at se forældre-samarbejde som forældremøder, sommer-fester og samtaler, og det skal det også være. Men hvis vi ser på forældre som en "kompetencebank" i forhold til projektarbejde, så giver det helt andre muligheder. Vi har pt. 8 - 10 forældre der kan andre sprog, så det er oplagt at bruge de kompetencer. Vi har derfor inviteret dem til at deltage i et eventyr-projekt som har afsæt i læreplanstemaer om kultur og sprog. Her kan de fortælle det samme eventyr, som vi har arbejdet med på dansk, men på forskellige sprog. Denne form for forældreinddragelse er et nyt eksperiment her i institutionen, men er inspireret af en praksis jeg første gang stiftede bekendtskab med på en studietur til Firenze".

Det multikulturelle forældreprojekt tager udgangspunkt i principperne om dialogisk læsning: "Vi har en del børn, der er meget optaget af hvad ting hedder på andre sprog", fortæller Linda, "Andre børn elsker at høre forskellige fortællinger/eventyr. Vi har i lang tid fortalt eventyret om De tre bukke bruse og Prinsessen på ærten - dem kan børnene udenad. Nu skal vi bygge videre og plante nye frø."

Anja: "Hos os i Børnegården Sct. Anna bliver forældrene informeret om de pædagogiske læreplanstemaer via vores hjemmeside. De modtager desuden et brev, hver gang deres barn skal deltage i en ny aktivitetsgruppe. Her beskriver vi, hvilke mål vi har for aktivitetsgruppen og hvordan vi arbejder i den. Derudover snakker vi læreplanstemaer til hver forældresamtale, med udgangspunkt i redskabet Det Digitale Dialoghjul".

Henrik: "I Garnison Sogns Menighedsbørnehave kan forældre spørge til de enkelte temaer i læreplanen, og med udgangspunkt i denne, kan vi have samtaler om, hvor meget f.eks. digitale medier skal fylde i vores hverdag."

Bør leg og læring altid hænge sammen?

Henrik: "Jeg mener ikke, at leg og læring altid bør hænge sammen. Vi skal ikke altid ud-drage læringsperspektiver, legen må gerne stå alene, hvor børnene kan afprøve sig selv med andre og med støtte fra nærværende voksne. Denne eksperimenteren udvikler

børnenes fantasi, men kan også medføre erfaringer. Disse aspekter er svære at måle på, men er særdeles værdifulde i børnenes udvikling og dannelse."

Anja: "Der foregår hele tiden en vekslen mellem voksen-igangsatte aktiviteter og børnenes selvorganiserede lege. I voksenplanlagte aktiviteter er personalet opmærksomme på, hvilke børn der udvælges til at deltage i de forskellige aktiviteter således, at aktiviteterne har et pædagogisk sigte. Målet med aktiviteterne er dels at styrke bestemte kompetencer hos en bestemt gruppe børn, dels at give børnene kendskab til børn fra andre grupper og dermed - måske - skabe nye venskaber. Et sundt læringsmiljø giver plads og tid til både progression og regression, dvs. barnets aktive deltagelse og barnets tilbagetræk til passivitet; en vekselvirkning mellem det at suge læring til sig og fordøje den."

Linda: "Ja, leg og læring bør altid høre sammen, og hvis de voksne forstår at gøre projekter spændende og udvide børns interesser, så er læring en leg, men børn skal også få en forståelse af at "øvelse gør mester" og det betyder, at legen ikke altid er lige sjov og helt på deres præmisser."

Hvad ønsker I af de pædagogiske læreplanstemaer i fremtiden?

Anja: "Det er kompliceret at opsætte mål-bare mål for de yngste børns dannelse og læring.

Den måde vi arbejder med læreplanstemaer på kobler sig rigtig godt på den tænkning Aarhus Kommune netop er begyndt at arbejde ud fra. Det handler om at opstille visioner først og så arbejde sig baglæns. Derfor tror vi, at vores måde at arbejde med læreplanstemaer på også holder i fremtiden. Vi

håber også, at ministeren og Mastergruppen vil fokusere på, hvordan dagtilbuddene kan arbejde med børnenes ikke-kognitive kompetencer."

Henrik: "Jeg synes der er for meget fokus på, hvor meget barnet skal fyldes med indlæring og faglige kompetencer inden skolestart. Pisatest-hysteriet har taget overhånd og ødelægger det enkelte barns mulighed for, at lære at få plantet begge ben på jorden og se verden i øjnene med nysgerrighed. Barnet har i børnehaven brug for at modnes og lære at tro på sig selv. Det sker, når man kan få lov til at lege og lære sig selv at kende. Med disse ting i den personlige bagage, kan barnet starte i skole og være parat til den indlæring, som skolen og lærerne har som fag- og arbejdsområde. Læreplanerne skal ikke blive en måde at indføre førskole i børnehaven, derimod skal læreplanerne understøtte barnets udvikling og modningsproces. Det håber jeg, vil være tydeligt i fremtidens læreplaner."

Linda: "Ministeriets udspil er 'gammelt vin på nye flasker'. Jeg har set og hørt de samme ting med jævne mellemrum. Forskellen er bare, at vi er færre hænder til at gøre det nu, også med henblik på en større dokumentationsbyrde, og det er selvfølgelig der, bekymringen ligger. Didaktik er nødvendigt for at give børn et kvalitativt dagtilbud og når vi har fået nogle år på bagen med læreplanstemaerne, vil de sidde mere under huden på os (så fremt de ikke ændres hele tiden). Ensrettede lærerplanstemaer kan være fint i et vist opfang, men lad de enkelte institutioner bevare deres særpræg, lad dem have metodefrihed og giv tid. Hastværk er lastværk."

Gode læringsmiljøer

De pædagogiske læreplaner giver anledning til diskussion omkring legens betydning for barnets læring og hvorvidt, man egentlig kan målstyre eller tematisere læring.

Af pædagogisk konsulent Dorthe Filtenborg Merot, fobu

Som pædagogisk konsulent er det min klare erfaring, at leg og læring hænger uløseligt sammen når, det gælder små børn. Barnet lærer, når det leger, og lærer af at lege. Barnet lærer også, når det deltager i pædagogisk voksen-initierede og målrettede aktiviteter; leg og læring er hinandens forudsætninger.

“Leg og læring er hinandens forudsætninger”

Legens elementer er fundamentale for børns udvikling. Leg handler om fantasi, kreativitet, tankevirksomhed, nysgerrighed, socialisering, identitet osv. En pædagogisk aktivitet i institutionen (planlagt eller spontan) bør altid indbefatte leg. Aktiviteten bør også være cirkulær, det vil sige have rod i den faglige intention og teori. Den skal være bevidst og med sammenhæng til øvrige aktiviteter. Konkret betyder det, at det er afgørende, at de pædagogiske voksne omkring børnene ikke deler hverdagen op i enten/eller aktiviteter, hvor man fx først dyrker målrettet læring via en morgensamling med børnegruppen efterfulgt af “fri leg” på legepladsen uden pædagogisk indhold eller interaktion med de voksne.

Undgå søjletænkning ift. læreplanerne

Én af baggrundene for revision af de oprindelige pædagogiske læreplaner hviler blandt andet på en evaluering af den pædagogiske tænkning og praksis ude i institutionerne siden indførelsen af de nuværende pædagogiske læreplaner i 2004. Evalueringen beskriver en såkaldt “søjle-tænkning”; en tænkning og praksis der indikerer, at det pædagogiske personale i institutionerne generelt har betragtet temaerne isoleret. Dermed er den pædagogiske praksis målrettet et specifikt

læreplanstema, der er opbygget og iværksat aktiviteter omkring. Leg og læring er nogle steder blevet opdelt og formaliseret, så det ikke længere er en sammenhængende proces. Et eksempel på “søjle-tænkning” kan være, at børnene skal på tur i skoven og lave målrettede, voksen-planlagte aktiviteter, fordi tema 5 (natur og naturfænomener) særligt skal tilgodeses isoleret på baggrund af institutionens årsplan.

De voksne har på forhånd planlagt og besluttet, hvad børnene skal. Der tages ikke udgangspunkt i børnenes fantasi, kreativitet, leg m.m. men derimod i de målrettede og voksenstyrede processer. Da dokumentation og evaluering ligeledes er et lovkrav, har nogle institutioner brugt mange ressourcer på at synliggøre og “bevise” aktiviteterne omkring de enkelte temaer, hvorved søjle-tænkningen er blevet yderligere manifesteret. Flere institutioner arbejder i deres årsplaner med fokuspunkter gældende for 1-2 år ad gangen. Hvis et fokuspunkt fx har været tema 4 (krop og bevægelse), og det pædagogiske personale i evalueringen efter 1. halvår kan konstatere, at der ikke har været “nok” praksis i forhold til dette tema, så kan konsekvensen være, at de pædagogiske aktiviteter i 2. halvår målrettes temaet for fokuspunktets skyld. Denne fokuserede målrettethed – eller søjletænkning – er det hensigten at gøre op med i forbindelse med de nye styrkede pædagogiske læreplaner. Man vil gerne væk fra et isoleret fokus på aktiviteter og hen til et generelt blik for udvikling af læringsmiljøer med motiverede børn, der har indflydelse på egne aktiviteter og processer. Man kan med andre ord sige, at læreplanstemaerne skal tage afsæt i børns spor (læs: medbestemmelse, nysgerrighed, motivation, interesse, viden, konkrete forslag m.v.)

Forbind leg og læring

Det er vigtigt, at både den enkelte medarbejder og samlede personalegruppe løbende taler om eget og institutionens fælles barnesyn i arbejdet med de pædagogiske læreplaner. Herunder at få diskuteret definitionsrammen omkring begreberne leg og læring. Kunststykket er, at kunne forbinde leg og læring i den pædagogiske praksis med de pædagogiske læreplaner som fagligt bagtæppe, og med et formål om at skabe et optimalt læringsmiljø for børnene.

“Kunststykket er at kunne forbinde leg og læring”

Forsker og forfatter Ingrid Pramling Samuelson giver fem gode råd til den pædagogiske voksen ift. at forbinde leg og læring:

1. Gå med i legen – deltag i legen. Voksnes interaktion ift. børns leg har betydning for børns udvikling. Leg skal prioriteres og værdsættes.
2. Italesæt aktiviteterne og hvad barnet kan lære af dem. Børn har brug for at vide, hvad de kan lære, hvordan og hvorfor.
3. Differentier aktiviteterne og gør gruppernes sammensætning fleksible. Børn behøver ikke lære det samme eller kontinuerligt være en del af de samme (voksen-skabte) grupper.
4. Skab kontinuerlige og relevante forandringer i indretningen af rummene. Læringsmiljøer skal indrettes, præges af og tilpasses børnenes interesser.
5. Skab aktiviteter med en pædagogisk rød tråd. Børn skal indgå i aktiviteter der giver mening for dem fremfor løsevne tilbud.

Læringsmiljø med høj kvalitet

Læringsmiljøet har stor betydning for børns læring eller rettere mulighed for læring. Men hvad skal der til for at skabe og etablere et godt læringsmiljø? I ministeriets rapport "Master for en styrket pædagogisk læreplan" (juni 2016) tales der om læringsmiljøer af høj kvalitet. Den høje kvalitet defineres ud fra to faktorer:

- Strukturelle parametre
- Proceselementer

De strukturelle parametre handler om institutionens normering, det pædagogiske personales faglighed (uddannelse, kvalifikationer, kompetencer), fysiske rammer, æstetik, digitale redskaber, børnegruppens størrelse og sammensætning, organisering, struktur m.m.

Proceselementerne handler om det empatiske og indlevende samspil mellem de pædagogiske voksne og barnet og mellem børnene indbyrdes. Her er der tale om fx omgangstone, dagligdagen, forældresamarbejde, rummenes indretning og brug, dokumentations- og evalueringsarbejde m.m.

Læringsmiljø af høj kvalitet kombinerer de strukturelle parametre og proceselementerne, så de komplementerer hinanden. Det kræver professionalismisme, ledelse og kvalificerede pædagogiske voksne, der har blik for muligheder fremfor begrænsninger. Man kan i institutionen fx spørge sig selv: Hvad er det, vi gerne vil? Hvilke rammer og vilkår har vi? Hvordan er kendskabet til hinandens styrker og svagheder i personalegruppen samt til børnene og deres forældre? Hvem gør hvad og hvornår? I ministeriets rapport tales der flere steder om "det professionelle ansvar", lederne og de pædagogiske voksne har på institutionen. Dette indbefatter evnen til at kunne tilrettelægge, udføre, synliggøre og evaluere den pædagogiske praksis med didaktiske overvejelser som omdrejningspunkt. Hos de faglige voksne omkring barnet fordrer de didaktiske overvejelser et kendskab til barnet og en heraf målrettet indsats til at kunne understøtte barnets emotionelle, sociale, kropslige, sproglige og kognitive udvikling.

Kvalitetstoget

Som redskab til dette arbejde kan man bruge modellen "Kvalitetstoget", der består af et førerhus (KVALITET) med 10 vogne, hvor hver vogn har betydning for at kunne skabe et læringsmiljø for børnene med høj kvalitet som omdrejningspunkt. De forskellige togvogne kan placeres i den rækkefølge som institutionen individuelt har brug for – alt efter hvor, den enkelte institution er henne i sin proces med at etablere, vedligeholde eller evaluere sin teori eller praksis omkring kvalitet. Modellen har til hensigt at give både bestyrelse, leder/ledelse samt de pædagogiske praktikere i institutionen inspiration til at fokusere på lige netop det, der enten virker rigtigt godt eller det, der bør forbedres og arbejdes målrettet med i institutionen når kvalitet er på dagsordenen.

Præsentation af togets vogne

Toget har 10 vogne med hver sit indhold og ramme, der dog alle er tæt forbundne:

Kerneopgaven

Den grundlæggende opgave, institutionen er sat i verden for at løse, som handler om at give børnene optimale muligheder for at kunne lege, lære, trives og udvikles.

Krav

Handler om de krav og forventninger, der er til institutionen fra politisk, ministeriel, forvaltnings- og bestyrelses samt forældre side.

Konstruktion

Beskrivelse af institutionens ophav, historie (identitet), tilknytning, værdigrundlag og fundamentale ramme og grundlag.

Kontrakt

Indeholder den driftsmæssige og faglige aftale, institutionen har med henholdsvis det overordnede system (politisk og forvaltningsmæssig side) samt bestyrelsesdelen og det pædagogiske personale. Kontrakten indeholder fx virksomheds- og pædagogisk læreplan.

Kurs

En beskrivelse af ramme men særlig en retning for institutionens driftsmæssige og pædagogiske praksis herunder fx også en handleplan for udvikling af det pædagogiske personale og den pædagogiske praksis omkring børnene.

Kvalifikation

Handler om stillingsprofil, stillingsbeskrivelse for leder/ledelse samt det pædagogiske personale på institutionen med fokus på hvilke kvalifikationer, der skal til, for eksempelvis at opfylde den faglige intention.

Kompetence

Er en form for uddybning af kvalifikationen, leder/ledelser eller pædagogisk personale har, og som fokuseret bruges i forbindelse med den pædagogiske praksis omkring børnene – det kan eksempelvis handle om musiske eller særlige funktioner, den enkelte ansatte har kompetence omkring.

Kreativitet

Drejrer sig om at arbejde løsningsorienteret og med et perspektiv omkring at se/finde/praktisere med muligheder fremfor begrænsninger i forhold til løsning af de stillede opgaver og måske nogle gange tænke/handle anderledes.

Koordinering

Handler om arbejdet i "rummet før handling", der indeholder organisering, rollefordeling og planlægning forud en given aktivitet, handling eller proces med opstillede mål og den faglige intention som omdrejningspunkt

Kommunikation

Indeholder formidling, samtale og (gensidig) interaktion i forhold til samarbejdsrelationer mellem institutionen og interne/eksterne interessenter samt i den pædagogiske praksis mellem det pædagogiske personale og børnene.

Pædagogiske læreplaner i Dokumentationsplatformen

Dokumentation er synliggørelse af den pædagogiske faglighed. En platform er det sted, hvorfra faglighed og pædagogik har mulighed for at blive kendt og set af andre. I fobus "Dokumentationsplatform" er der fokus på de pædagogiske læreplaner.

Af pædagogisk konsulent Dorthe Filtenborg Merot, fobu

Indhold i Dokumentationsplatformen

I fobus lokaler på Enghavevej er der indrettet rum med skiftende udstillinger af dokumentation og pædagogisk materiale fra vores medlemsinstitutioner, herunder forskellige eksempler på pædagogiske læreplaner. Vi inviterer alle til at komme forbi, kigge rundt og måske sætte sig ned med en kop kaffe og lade sig inspirere af, hvordan man arbejder med dokumentation og pædagogiske læreplaner i andre institutioner.

Få ideer til egen dokumenterende praksis. Dyk ned i pædagogiske målsætninger og farvestrålende børnetegninger eller fordyb dig i dokumentationsplancherne.

En del af materialet formidles videre på vores andre platforme fx hjemmeside, Facebook og medlemsblad. Alle skal kunne kigge med - også selv om institutionen ikke ligger i hovedstadsområdet. Dokumentationsplatformen indeholder følgende:

- Medlemsinstitutionernes virksomhedsplaner, pædagogiske læreplaner, årsplaner, politikker m.m.
- Udstilling af udvalgt dokumentation fra forskellige institutioner
- Præsentation af skemaer og skabeloner ift. forskellige metoder
- Faglitteratur, tidsskrifter og fobus egen litteratur
- Månedens tematiserede bøger
- Forskningsmateriale, rapporter m.m.
- Præsentation af forskellige redskaber til brug i den pædagogiske praksis

Særligt fokus på de pædagogiske læreplaner

Lige nu er der rundt omkring i nogle institutioner igangsat processer med at revidere de eksisterende pædagogiske læreplaner. Opgaven er at kvalificere de eksisterende pædagogiske læreplaner til de nye krav, der forventes at blive stillet fra politisk side, herunder at forholde sig til evt. kommende brede, tværgående mål for læringsmiljøet.

I fobu opfordrer vi alle institutioner til at indsende deres pædagogiske læreplan til os, så de kan indgå i Dokumentationsplatformen. At bidrage til Dokumentationsplatformen er en værdifuld vidensdeling, som kan inspirere med forskellige vinkler og samtidig være en samlende orientering, der kan give den enkelte pædagogiske praktiker eller institution indblik i, hvordan man rundt omkring på de forskellige institutioner hver især tolker og arbejder med de pædagogiske læreplanstemaer. Vi styrker vores kendskab til hinanden og fællesskabet, når vi deler med hinanden. Dokumentationsplatformen er netop skabt til at styrke den videndeling. Der er derfor rigtig god grund til, at du og din institution sender os materiale - fx konkrete eksempler på dokumentationsmateriale. Det kan være plancher, praksisfortællinger m.m. eller institutionens seneste virksomheds- og årsplan.

"Vi styrker vores kendskab til hinanden og fællesskabet, når vi deler med hinanden. Dokumentationsplatformen er netop skabt til at styrke den videndeling."

Også institutionens politikker (fx mad- og måltidspolitik eller syge- og fraværspolitik) vil vi gerne have tilsendt. Det vil alt sammen understøtte Dokumentationsplatformen som en base for inspiration og viden.

Send jeres materiale via mail på dfm@fobu.dk eller med post.

Skriv til:
fobu, att: Dorthe Filtenborg Merot
(mærket "Dokumentationsplatform")
Enghavevej 31, 1. sal
1674 København V

Årsmøde 2017

Konferencen

5. maj 2017

Inspiration, god dialog, netværk, ny viden og socialt samvær – det er nogle af medlemmernes forventninger til fobus årsmøde. Og de forventninger har vi hvert år lagt os i selen for at indfri sammen med jer. Årsmødet er en tilbagevendende invitation til at tage del i et fællesskab, hvor vi sammen kan gøre en forskel. Det kan vi også til næste år. Sæt derfor allerede nu kryds i din kalender til fobu årsmøde d. 5. og 6. maj 2017.

Både ledere, medarbejdere og bestyrelsesmedlemmer er velkommen. Konferencedagen rundes som altid af med festmiddag, godt selskab og hygge.

Repræsentantskabsmødet

6. maj 2017

fobu afholder repræsentantskabsmøde på Nyborg Strand Hotel- og Conferencecenter d. 6. maj 2017 kl. 9:00 – 12:00 (med efterfølgende frokost). Repræsentantskabsmødet er fobus højeste myndighed. Det er her vi mødes for at gøre status over det forgangne år og sætte retning for fremtiden.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Beretning ved formanden
3. Nye medlemmer og udtrådte medlemmer
4. Regnskabsaflæggelse
5. Budgetforslag og fastsættelse af næste års kontingent
6. Behandling af indkomne forslag
7. Valg til bestyrelsen jfr. § 7, stk. 1.
8. Valg af suppleanter jfr. § 7, stk. 1.
9. Præsentation af ildsjæle og fyrtårne jfr. § 7, stk. 2.
10. Valg af ekstern revisor
11. Eventuelt

Forslag til dagsordenens punkt 6, 7, 8 og 10 skal sendes skriftligt til fobus formand Ida Balling: ib@fobu.dk, senest torsdag d. 6. april 2017.

Praktisk information

Tid og Sted: fredag d. 5. maj – lørdag d. 6. maj 2017 på Nyborg Strand Hotel- og Conferencecenter (Tider og program annonceres på vores hjemmeside til marts)

Tilmelding: Tilmeld dig på www.fobu.dk fra marts og frem til d. 5. april 2017. Det er muligt at tilmelde sig fredagens og lørdagens program samlet eller enkeltvis.

Spørgsmål og forslag: Du er velkommen til at kontakte fobus sekretariat, hvis du har yderligere spørgsmål, forslag eller ris/ros. Skriv til: info@fobu.dk eller ring på tlf. 33248100

Masser af GRATIS kurser i fobu akademi i 2017

Hensigten med fobu akademi er at fokusere på kerneopgaven i den selvejende og private institution. At folde kerneopgaven ud, understøtte og udvikle den med bidrag via akademiet, der henvender sig til både bestyrelser, lederen, ledelsesteam samt personalet i den pædagogiske praksis med børnene.

For at støtte jer i institutionerne bedst muligt, vil vi som et særligt indsatsområde gennem hele 2017 tilbyde kurserne forestået af vores kompetente interne undervisere gratis for fobu medlemmer.

Gennem oplæg, workshops, kurser m.m. kan I komme fagligt i dybden i forhold til forskellige emner og temaer. Og de spænder bredt med alt fra børns æstetiske læreprocesser, pædagogisk dokumentation, profilering af faglighed, arbejdet med børns sprog, ledelsesperspektivet til arbejdet med og i en bestyrelse. Derudover kommer vores særlige bevågenhed på stærke institutionsfællesskaber med netværksmøder, hvor vi tilbyder en møderække til både private institutioner samt til de selvejende institutioner på 0-18 års området samt specifikt i forhold til fritidsinstitutionerne.

Har I forslag til indhold i kurser til 2. halvår af 2017, så kom endelig med dem til os, da indholdet i fobu akademi også udvikles ud fra forslag til emner fra bestyrelser, ledere og pædagogisk personale.

Også muligheder uden for København

Som udgangspunkt afholdes de fleste af kurserne i akademiet i fobu's lokaliteter på Enghavevej i København. Der er imidlertid mulighed for at få kurser andre steder. Kan I samle nok deltagere til et hold i forhold til nogle af kurserne i fobu akademi, så er det muligt at aftale at afholde kurset i nærheden af jer, hvis institutioner ikke er beliggende på Sjælland. Dermed kommer tilbuddet alle medlemmer til gode.

Tilmelding nødvendig og deltagergebyr ved manglende fremmøde

For at kunne håndtere hele logistikken i forhold til deltagere, lokaler, forplejning mv., vil der være et maksimalt antal mulige deltagere. I skal tilmelde jer via hjemmesiden på www.fobu.dk/akademi

Der vil blive opkrævet et gebyr, hvis man ikke møder op til kurset, når man er tilmeldt.

fobu akademi er for alle

Alle institutioner kan tilmelde sig og deltage i kurserne i fobu akademiet. Hvis der i jeres netværk er institutioner, der gerne vil anvende fobu akademi, så er det også åbent for ikke fobu medlemmer, dog mod betaling.

På heldagskurser, kurser med ekstern underviser samt enkelte kurser med interne undervisere, vil der være en mindre betaling til forplejning og materialer. Som medlem får I særlig rabat på de kurser, der er betaling for.

Temakurser: Den styrkede pædagogiske læreplan

Igennem hele år 2016 har Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling arbejdet med en spændende proces omhandlende revision af eksisterende pædagogiske læreplaner, der trådte i kraft i 2004 med henblik på etablering af nye, styrkede pædagogiske læreplaner, der forventes at træde i kraft i 2017.

Vi tilbyder i den forbindelse tre kurser:

Evalueringskultur i institutionen

Tirsdag d. 17. januar 2017 kl. 9-11

Et af de særlige fokusområder i arbejdet med revision af læreplanerne har været evalueringskulturen – eller måske en mangel på samme – som Ministeriet via forskellige undersøgelser har konstateret er en svaghed generelt i de danske dagtilbud.

De nye styrkede pædagogiske læreplaner har evalueringskulturen som et af sine helt særlige fokuspunkter.

Kurset vil behandle evalueringsbegrebet, gradbøje det og give bud på hvad, evaluering egentlig er for noget og hvordan, man som både bestyrelse, ledelse og pædagogiske praktikere kan arbejde konkret med det. Kurset vil også se på hvordan, man kan evaluere på pædagogisk (cirkulær) dokumentation, der ligger forud evalueringsdelen samt hvad, det betyder at blive klogere på den pædagogiske praksis baseret på opstillede mål.

Samarbejdet mellem forældre og institution

Onsdag d. 8. marts 2017 kl. 9-11

Et andet særligt fokus for arbejdet har været samarbejdet imellem forældrene og institutionen hvorfor, at kurset vil behandle dette på forskellige måder.

Barnets primære miljø er i hjemmet hos forældrene hvor, barnets identitet, dannelse, opdragelse m.m. ligger. Barnets sekundære miljø er i institutionen hvor, barnet skal sikres mulighed for at lege, lære samt trives og udvikles. Barnet tilbringer en stor del af sin vågne tid her hvorfor, at det er væsentligt, at man som pædagogisk personale omkring barnet kontinuerligt har fokus på det gode forældresamarbejde.

Men hvad er et godt forældresamarbejde? Hvad skal forældrene inddrages i og bidrage med? Hvilke forventninger kan man som institution have til forældrene?

Indhold i en "høj-kvalitets-institution"

Torsdag d. 16. marts 2017 kl. 9-11

Et gennemgående tema ift Ministeriets arbejde med revision og udvikling af nye styrkede pædagogiske læreplaner har omhandlet hvad, der skal til for at skabe en institution med og af høj kvalitet.

Kurset vil handle om input, overvejelser og konkrete tiltag som, man kan bruge ift at tilføre, opkvalificere og vedligeholde kvaliteten af sin institution.

Der vil komme bud på forskellige former for kvalitet i institutionen:
Den visuelle kvalitet • Den subjektive kvalitet • Den informative kvalitet

1. halvår 2017

Kursus	Dato
Pædagogisk dokumentation - synliggørelse af den faglige intention og kerneopgaven	Onsdag d. 11. januar (første kursusdag) Tirsdag d. 31. januar (anden kursusdag)
Den styrkede pædagogiske læreplan (kursus ifm. temarække); Evalueringskultur i institutionen – om målopfyldelse og effektstyring	Tirsdag d. 17. januar
Bestyrelsens arbejde i institutionen – grundkursus	Onsdag d. 18. januar Mandag d. 3. april
Profiler din faglighed – branding af institutionen	Tirsdag d. 24. januar
Stærke institutionsfællesskaber Netværksmøder for de private institutioner	Tirsdag d. 28. februar Torsdag d. 27. april
Stærke institutionsfællesskaber Netværksmøde for 0-18 års institutioner	Onsdag d. 1. marts
Den styrkede pædagogiske læreplan (kursus ifm. temarække); Samarbejdet mellem forældre og institution	Onsdag d. 8. marts
For sans og samling – om æstetiske læreprocesser i institutionen	Torsdag d. 9. marts (første kursusdag) Torsdag d. 18. maj (anden kursusdag)
Den styrkede pædagogiske læreplan (kursus ifm. temarække); Indhold i en "høj-kvalitets-institution"	Torsdag d. 16. marts
Stærke institutionsfællesskaber Netværksmøde for fritidsinstitutioner	Tirsdag d. 28. marts
Fundraising – ram plet når du søger penge til dit projekt	Onsdag d. 5. april
Norditaliensk pædagogik i en dansk daginstitution	Onsdag d. 26. april

Læs mere og tilmeld dig fobu akademi på www.fobu.dk/akademi